

(1866), *Societății Academice Române* (1867—1879) și printr-o anumită măsură ale *Academiei Române* din perioada interbelică atestă un cult al limbii naționale, comparabil cu cel al Academiei franceze, la care se adaugă cultul istoriei naționale și argumentul autorității modelului academic occidental, în speță cel francez. Viața academică a suferit de unilateralitate, neglijându-se preocupările filosofice, sociologice cu caracter de sinteză.

Propunerile cele mai cuprinzătoare de reorganizare a vieții academice în sensul punerii în drepturi legitime a sociologiei și celorlalte științe sociale sînt legate de numele și activitatea prof. Dimitrie Gusti, membru al Academiei Române, întemeietorul Școlii Sociologice de la București. În comunicarea prezentată de Șt. Costea, *Proiectele de investigație sociologică promovate de Academia Română, între 1944—1948, din perspectivă istorică* se relevă ideea originală a organizării academice a creației științifice colective, formulată de D. Gusti; asumîndu-și statutul de instituție metodologică centrală, Academia urma să-și instituie, în viziunea gustiană, un *Consiliu național al cercetării științifice*, avînd rolul de coordonare a cercetării științifice. Deosebit de interesante sînt proiectele de investigație sociologică întocmite de D. Gusti în acest context, care includeau atît monografiile sociologice rurale cît și cercetarea monografică a orașelor și întreprinderilor industriale, un loc deosebit deținîndu-l ideea „atlasului social”, ca bază a viitoarei sociologii a națiunii proiectate de Gusti. Deși nu s-a realizat, acest program ambițios de cercetare științifică sociologică interdisciplinară merită realizat și evaluat din perspectiva cerințelor actuale.

Sociologia a deținut un rol important în sistemul publicistic al Academiei, pus în lumină de considerațiile Irinei Cristea în comunicarea *Producția sociologică în sistemul publicistic și editorial al Academiei Române*. Analizele preliminare ale periodicelor și termenilor cheie din titlurile publicațiilor (în volume) editate de Academie, au condus-o pe autoare la identificarea următoarelor direcții posibile de abordare: evoluția tematicii sociologice în cadrul academie, corespondența dintre interesele de cercetare sociologică academică și extraacademică: modalități de promovare a unei anumite „politici a științei” în domeniul științelor sociale și al sociologiei — editări și premieri; constituirea unor serii ale sociologiei românești intra-academice.

Contribuții originale în reflecția contemporană asupra statutului sociologiei la Academia Română au adus comunicările susținute de dr. Ion M. Popescu, *Discursuri de recepție la Academia Română — puncte de vedere sociologice* și Lucian Stanciu, *Primul Președinte al Academiei Române — Ion Heliade Rădulescu — creator al primului sistem de gândire sociologică din România*.

Comunicările și dezbaterile pe marginea ideilor expuse au înfăptuit atît o retrospectivă a condițiilor și evoluției cercetării sociologice în cadrul academie cît și o analiză a relevanței actuale a studiilor sociologice în contextul instituțional prezent.

Dr. Maria Larionescu

SIMPOZIONUL EUROPEAN DE SOCIOLOGIE JURIDICĂ, ATHENA, 7—9 septembrie 1991

În zilele de 7—9 noiembrie 1991 s-a desfășurat în capitala Greciei simpozionul european de sociologie juridică, avînd ca temă principală: „*Politică și drept. Priorități pentru Europa anulului 1991*”. Organizat de către Universitatea De Științe Sociale și Politice „Pandeion” (Departamentul de Sociologie), în colaborare cu Institutul de Sociologie a Dreptului pentru Europa (I.S.L.E.) și cu sprijinul financiar al Ministerului Culturii din Grecia, Comisiei Comunităților Europene și Universității Libere din Bruxelles (U.L.B.), simpozionul a reunit participanți din 17 țări europene, între care Anglia, Franța, Germania, Belgia, Italia, Danemarca, Suedia, Finlanda, Portugalia, Grecia, Bulgaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Polonia, România, Ungaria și Uniunea Sovietică (devenită, între timp, Uniunea Statelor Independente). Din partea țării noastre a participat o delegație formată din Dan Banciu și Sorin M. Rădulescu, cercetători la Institutul de Sociologie al Academiei Române.

Desfășurate sub patronajul Ministerului Culturii din Grecia, profesor A. Psarouda-Benaki, lucrările simpozionului au fost prezidate de o serie de personalități recunoscute în domeniul cercetărilor teoretice și aplicative de sociologie a dreptului, între care amintim pe profesorul D. Kalogeropoulos, director al Institutului de Sociologie a Dreptului pentru Europa (ISLE) și profesorul V. Ferrari, președintele Comitetului Internațional pentru Sociologie a Dreptului (AIS). De asemenea, a participat, ca invitat de onoare, profesorul italian Renato Treves, autor a numeroase lucrări fundamentale în sociologia dreptului și un adevărat pro-

motor al cercetărilor teoretice și aplicative aflate la interferența dreptului cu sociologia. În cadrul unei festivități solemne, desfășurate în aula Academiei „Pandeion”, pentru meritele sale deosebite aduse dezvoltării disciplinei sociologiei dreptului, profesorul Renato Treves a fost ales ca membru al acestei instituții acordându-i-se titlul de „Doctor Honoris Causa”.

Simpozionul s-a desfășurat numai în ședințe plene, pentru a se da posibilitatea audierii tuturor comunicărilor, fiind prezentate 22 de comunicări, cele mai multe (5 comunicări) aparținând, în mod firesc, reprezentanților țării gazdă. Deși din conținutul comunicărilor și dezbaterilor a rezultat o anumită diferențiere atât din punctul de vedere al formației și pregătirii profesionale a participanților — la simpozion participând cercetători, cadre didactice, practicieni și specialiști din domeniile dreptului și sociologiei — cât și din punctul de vedere al modelelor normative și valorice ce caracterizează sistemele legislative ale diferitelor țări europene — diferențieri vizibile în special între țările și sistemele normative din vestul și estul Europei — simpozionul a avut ca obiectiv comun evaluarea stadiului actual al cercetărilor din domeniul sociologiei dreptului, ca și identificarea schimbărilor intervenite în câmpul juridic din punctul de vedere al elaborării, aplicării și receptării legislației în contextul noilor schimbări sociale petrecute în majoritatea țărilor europene. De asemenea, a rezultat o anumită convergență a opiniilor și punctelor de vedere exprimate privind rolul dreptului (al legislației, în general) ca mijloc de stimulare a schimbării sociale, de comunicare între grupurile sociale și de cooperare între societăți și națiuni. A fost relevat faptul că, în momentul de față, pentru a putea legifera noile schimbări sociale în consens cu interesele și așteptările grupurilor sociale, dreptul trebuie să traducă într-un limbaj tehnic-normativ adecvat formelor și structurii vieții sociale, atât cele tradiționale, care-l influențează, cât și cele noi apărute, care „reacționează la drept” și care-l determină, în cele din urmă legitimitatea și efectivitatea în timp și spațiu. Iar efectivitatea dreptului în consens cu aceste transformări depinde de gradul în care normele juridice încurajează și stimulează schimbările sociale, având garanția că ele sunt cunoscute, acceptate și urmate de grupurile sociale cărora le sint adresate.

Dintre comunicările mai importante susținute și în care asemenea idei au fost prezentate se pot menționa următoarele: *Tipologia dinamică a strategiilor care structurează producerea legii în câmpul politicului și interpretarea sa în câmpul juridic* (Ch. de Montlibert-Franța); *Justiția alternativă, un alt tip de justiție* (F. J. Cabalero—Spania); *Funcția justiției procedurale în evaluarea tehnologiei* (A. Bora—Germania); *Abordarea semiotică a sociologiei dreptului. Mass-media și transmiterea normelor juridice* (D. Carzo—Italia); *Neoliberalism și drept. O abordare critică* (A. Papachristos—Grecia); *Constituția ca expresie a justiției sociale în filosofia politică contemporană și realitatea europeană* (N. Kaltsoglia-Tournaviti—Grecia); *Politica cercetării sociojuridice în Marea Britanie* (K. Economides—Anglia); *Femeia și legislația penală* (T. Bellezza—Portugalia); *Probleme emergente ale controlului social oficial în Finlanda* (K. Aroma—Finlanda) ș.a.

Reprezentanții din institutele de specialitate din cadrul țărilor foste socialiste au prezentat un set de comunicări cu o problematică relativ similară, insistând însă asupra schimbărilor produse în legislațiile acestor țări ca urmare a abandonării regimurilor totalitare și trecerii spre economia de piață. Aceste schimbări nu se derulează însă lin și uniform, funcțional, ci includ momente și forme diacronice, disfuncționale, care se răsfring în câmpul reglementărilor juridice, determinând coexistența unor acte normative depășite, anacronice cu altele noi, ceea ce conduce la apariția unor situații de confuzie și chiar „anarhie” legislativă, cu consecințe în planul receptării și respectării normelor de către majoritatea grupurilor sociale. Astfel, puncte de vedere au fost relevate într-o serie de comunicări, între care pot fi menționate: *Dreptul și politica în perioada de tranziție* (K. Kulcsar—Ungaria); *Anomia socială și societatea post-totalitară* (I. Mucha—Cehoslovacia); *Construirea democrației prin regulile de drept — reflectarea experienței poloneze* (J. Kurczewski—Polonia); *Restructurarea corpurilor legislative centrale în Parlament* (A. Iakovlev—Uniunea Sovietică); *Sociologia juridică și legislația în Bulgaria postcomunistă* (S. Naumova—Bulgaria).

Delegația țării noastre a prezentat comunicarea *Dinamica legislativă și schimbarea socială în România în perioada de tranziție*, dedicată principalelor aspecte implicate în activitatea de elaborare și aplicare a legii, a funcțiilor și disfuncțiilor acesteia în procesul trecerii la economia de piață. Evidențiind faptul că după revoluția din decembrie 1989 și pînă în prezent au fost abrogate sau modificate numeroase acte normative antidemocratice din perioada dictaturii comuniste, inițiindu-se noi reglementări juridice care au restabilit drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, comunicarea a relevat însă că aceste transformări sînt destul de timide, ele neputînd schimba fundamentele dreptului în perioada de tranziție. De aceea, unele dintre efectele negative ale crizei ce caracterizează societatea românească se datoresc, într-o mare măsură și modului inadecvat de elaborare și aplicare a unor legi și acte normative, cum ar fi, de pildă, legea fondului funciar, legea privatizării ș.a. Chiar absența unei Constituții democratice, în calitatea ei de Cartă fundamentală a statului de drept, a

condus la accentuarea stării de anomie, principiul supremației legii în raport cu alte acte normative neputându-și găsi o acoperire și garanție reală în societatea noastră. De asemenea, reforma legislativă în domeniul protecției sociale nu a fost însoțită de măsuri economice și de politică socială adecvate, neputând împiedica sau combate proliferarea unor manifestări de speculă, înșelătorie, corupție și devianță. În consecință, în concepția noastră, legea trebuie să devină la noi așa cum se întâmplă în multe țări cu tradiție democratică din Europa, un factor rațional de reglementare socială a trebuințelor și aspirațiilor sociale, a drepturilor și libertăților fundamentale, un mijloc de comunicare între putere și grupurile sociale și nu manifestarea unui exercițiu al puterii care poate transforma dreptul într-un ritual al manipulării de interese politice.

Simpozionul european de sociologie a dreptului de la Athena a contribuit la o mai bună cunoaștere a diverselor preocupări ale cercetătorilor și specialiștilor interesați în perfecționarea continuă a modalităților de elaborare și aplicare a legilor și actelor normative, propunându-se o serie de forme de colaborare internațională pentru realizarea unor cercetări concrete, la care au fost solicitați să participe și cercetători din țara noastră (există, în acest sens, propuneri de colaborare și cooperare cu instituții similare de profil din Franța, Belgia și Bulgaria).

Viitoarea reuniune internațională consacrată problematicii sociologiei dreptului se va desfășura în Mexico City, în perioada 29 iunie-3 iulie 1992, sub egida Comitetului Internațional pentru Sociologia Dreptului (R.C.S.L.) de pe lângă Asociația Internațională de Sociologie (AIS), avînd ca temă: *Dreptul și integrarea internațională în societatea contemporană*.

dr. Sorin M. Rădulcescu, dr. Dan Banciu